

MUSIQA TA'LIMIDA RAQAMLI PEDAGOGIKA VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Ochilov Zayniddin Saypiddinovich

Navoiy davlat universiteti Musiqiy ta'lim kafedrası
Katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada musiqa ta'limida multimedia texnologiyalaridan foydalanishning o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Multimedia vositalari musiqa darslarida o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi, ularning musiqiy tafakkurini, eshituv madaniyatini va estetik didini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, maqolada zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi interfaollikni kuchaytiruvchi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, multimedia texnologiyasi, ijodiy salohiyat, interfaol metodlar, raqamli vositalar, musiqiy tafakkur.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim jarayoni tobora yangi texnologiyalar bilan boyimoqda. Musiqa ta'limi ham bundan mustasno emas. Hozirgi kunda multimedia texnologiyalari musiqani o'qitishda zamonaviy yondashuvni ifoda etadi. Ular orqali o'quvchilar nafaqat tinglovchi, balki ijodkor, tahlilchi va baholovchi sifatida shakllanadi. Musiqa darslarida multimedia vositalarini qo'llash o'quvchilarning musiqiy idrokini kengaytiradi, ularni musiqaning hissiy va estetik tomonlarini chuqur anglashga o'rgatadi.

Maqolaning dolzarbligi shundan iboratki, multimedia texnologiyalari musiqiy ta'limning sifatini oshirish, o'quvchilarning qiziqishini faollashtirish hamda mustaqil ijod qilish ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli, musiqa ta'limida multimedia yondashuvlarini takomillashtirish masalasi zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Musiqa ta'limida multimedia texnologiyalari o'quv jarayonini ko'rgazmali, interfaol va ijodiy muhitga aylantiradi. Ular yordamida o'qituvchi murakkab musiqiy tushunchalarni oson va qiziqarli tarzda tushuntirishi, o'quvchilarda musiqiy eshituv, ritm, tempo, dinamikani his etish ko'nikmalarini shakllantirishi mumkin. Multimedia darslari orqali o'quvchilar o'z fikrini erkin ifoda etish, musiqiy asarlarni tahlil qilish va ularning badiiy mazmunini chuqur tushunish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Multimedia texnologiyalarining afzalligi ularning ko'pkanallilik xususiyatidadir. Ya'ni, bu vositalar tovush, tasvir, video, animatsiya va matn elementlarini birlashtirib, o'quvchining bir vaqtning o'zida bir necha sezgi organi orqali axborotni qabul qilishiga yordam beradi. Shu jihatdan, musiqa fanida multimedia vositalari o'quvchilarning eshituv va vizual xotirasini kuchaytiradi, darslarni yanada samarali va esda qolarli qiladi.

Zamonaviy o'quv jarayonida **“GarageBand”**, **“MuseScore”**, **“SmartMusic”**, **“EarMaster”**, **“FL Studio”** kabi dasturlar musiqa darslarining interfaolligini oshirishda keng qo'llanmoqda. Masalan, **“GarageBand”** yordamida o'quvchilar o'z kompozitsiyalarini yaratish, turli musiqiy asboblarni tovushlarini solishtirish imkoniyatiga ega. **“SmartMusic”** esa onlayn tarzda nota o'qish va ijro aniqligini baholashga xizmat qiladi. Bu kabi raqamli vositalar o'quvchilarda amaliy tajriba orttirish, o'z ijodiy g'oyalarini musiqiy shaklda ifodalashga yordam beradi.

Multimedia vositalarining yana bir muhim jihati — ularning motivatsion ta'siridir. An'anaviy darslarda ba'zi o'quvchilar passiv bo'lishi mumkin, ammo audio-vizual vositalar yordamida tashkil etilgan darslarda ular faol ishtirokchiga aylanadilar. Masalan, video darslarda mashhur kompozitorlar ijrosini ko'rish yoki virtual orkestrda ishtirok etish o'quvchilarda musiqaga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shu orqali ular musiqani faqat tinglovchi sifatida emas, balki ijrochilik va tahliliy faoliyat subyekti sifatida qabul qiladilar.

Multimedia vositalari nafaqat o'qituvchining, balki o'quvchining ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. O'quvchi o'z musiqasini yaratish, ovozlarni tahrirlash, musiqiy tasvir yaratish, ritm bilan tajriba o'tkazish orqali ijodiy jarayonning faol ishtirokchisiga aylanadi. Bu holat ularning musiqiy tafakkurini, estetik didini va o'zini ifoda etish madaniyatini rivojlantiradi.

Musiqa o'qituvchisi uchun multimedia texnologiyalaridan foydalanish metodik yondashuvni yangilaydi. Darsni rejalashtirishda u video, animatsiya, grafikalar, interaktiv testlar va ovozli materiallardan foydalanadi. Masalan, **“Kahoot”** platformasida musiqiy testlar tashkil etish yoki **“YouTube”**dagi o'quv kanallaridan foydalanish darsni jonlantiradi, o'quvchilarni faol fikrlashga undaydi.

Bundan tashqari, multimedia texnologiyalari yordamida o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari rivojlanadi. Ular o'z vaqtida mashq bajaradi, virtual darslarni qayta ko'rish imkoniga ega bo'ladi, ijrosini yozib, o'qituvchiga yuboradi. Bu o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi muloqotni yangi bosqichga olib chiqadi.

Musiqa ta'limida multimedia texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun quyidagi omillar muhim:

1. O'qituvchilarning texnologik savodxonligini oshirish.
2. O'quv muassasalarini texnik vositalar bilan jihozlash.
3. Multimedia kontentlarini milliy musiqiy qadriyatlarga mos tarzda yaratish.
4. O'quvchilarni mustaqil ijodiy faoliyatga yo'naltiruvchi interfaol topshiriqlarni ishlab chiqish.

Milliy musiqani multimedia vositalari orqali o'rgatish alohida ahamiyatga ega. Chunki bu o'quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalaydi, ularni xalqimizning musiqiy merosi bilan tanishtiradi. Masalan, maqom, dutor kuylarining raqamli tahlilini

o'tkazish, xalq qo'shiqlarining video-namoyishlarini tinglash orqali o'quvchilar musiqaning badiiy mazmunini yanada chuqurroq anglaydilar.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, multimedia texnologiyalari musiqa ta'limida o'quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi. U nafaqat bilim beradi, balki musiqaga estetik, hissiy va madaniy munosabatni shakllantiradi. Natijada, musiqiy darslar o'quvchi hayotining muhim tarkibiy qismiga aylanadi va uning ijodiy salohiyatini ochadi.

Musiqa ta'limida multimedia texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Multimedia darslari o'quvchilarni faollikka jalb qiladi, ularni musiqiy tahlil, ijro va kompozitsiya jarayonlariga keng qo'llashga imkon beradi. Shu orqali o'quvchilar nafaqat eshituv madaniyatini oshiradilar, balki ritmik sezgirlik, estetik did va musiqiy tafakkur ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.

O'qituvchilar uchun multimedia vositalari metodik jarayonni yangilash, darsni interfaol qilish va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi. Shuningdek, milliy musiqiy merosni raqamli vositalar yordamida o'rganish o'quvchilarni o'z madaniy qadriyatlariga hurmat bilan qarashga o'rgatadi.

Shunday qilib, musiqa ta'limida multimedia texnologiyalarini samarali joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning ijodiy va musiqiy kompetensiyalarini kengaytirish mumkin. Bu esa zamonaviy pedagogik yondashuvning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.
5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.

7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.
8. Hasanov B. Musiqa fanida axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari // *Zamonaviy ta'lim jurnali*. – 2023. – № 5. – B. 21–25.
9. Qodirova N. R. Musiqa ta'limida raqamli texnologiyalarning samaradorligi // *Pedagogik innovatsiyalar*. – 2024. – № 3. – B. 32–36.
10. Shovdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.